

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 23 października 2020 r.

Pozycja 324

POSTANOWIENIE

z dnia 20 sierpnia 2019 r.

Sygn. akt Ts 231/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Julia Przyłębska,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej sp. z o.o. z siedzibą w T. w sprawie zgodności:

- 1) art. 998 § 2 zdanie drugie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) z art. 2, art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 767⁴ § 1 ustawy wymienionej w pkt. 1 niniejszej komparycji z art. 2, art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji,
- 3) art. 922 ustawy wymienionej w pkt. 1 i 2 niniejszej komparycji z art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 13 grudnia 2017 r. (data nadania), sp. z o.o. z siedzibą w T. (dalej: skarżąca) wystąpiła z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia.

Skarga konstytucyjna została sformułowana w związku z następującą sprawą.

W postępowaniu egzekucyjnym ([...]), toczącym się przed Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym w T. (dalej: komornik), skarżąca – będąca dłużnikiem – złożyła wniosek o dokonanie dodatkowego opisu i oszacowania nieruchomości stanowiącej przedmiot egzekucji. W piśmie z 31 lipca 2014 r. komornik odmówił dokonania dodatkowego opisu i oszacowania. W związku z tym, że decyzja nie przyjęła wymaganej w tej sytuacji formy postanowienia, Sąd Rejonowy w T. XI Wydział Cywilny (dalej: Sąd Rejonowy) zarządzeniem z 8 sierpnia 2014 r. (sygn. akt [...]) – w trybie art. 759 § 2 k.p.c. – zobowiązał komornika do wydania stosownego postanowienia, które zostało wydane 12 sierpnia 2014 r. (sygn. akt [...]).

Skarżąca złożyła skargi na czynności komornika, zarówno dotyczące pisma z 31 lipca 2014 r., jak również postanowienia z 12 sierpnia 2014 r.

Sąd Rejonowy postanowieniem z 16 września 2014 r. (sygn. akt [...]) odrzucił jako niedopuszczalną skargę na pismo komornika z 31 lipca 2014 r. (pkt 1), oddalił skargę na postanowienie z 12 sierpnia 2014 r. (pkt 2) oraz orzekł o kosztach sądowych (pkt 3).

Postanowieniem z 26 września 2014 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy odrzucił wniosek skarżącej o uzasadnienie punktu 2 postanowienia z 16 września 2014 r. Następnie Sąd Okręgowy w T. VIII Wydział Cywilny Odwoławczy (dalej: Sąd Okręgowy) postanowieniem z 24 kwietnia 2015 r. (sygn. akt [...]) oddalił zażalenie na postanowienie z 26 września 2014 r.

Postanowieniem z 7 października 2014 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy odrzucił zażalenie na postanowienie z 16 września 2014 r. w zakresie punktu 2, wskazując, że postanowienie sądu oddalające skargę na postanowienie komornika, w którym odmówił on dokonania ponownego opisu i oszacowania, nie jest zaskarżalne. Postanowieniem z 24 kwietnia 2015 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy oddalił zażalenie na powyższe postanowienie.

Postanowieniem z 24 kwietnia 2015 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy oddalił zażalenie skarżącej na punkt 1 i 3 postanowienia z 16 września 2014 r.

Postanowieniem z 11 maja 2015 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy udzielił przybicia na rzecz wierzyciela prawa użytkowania wieczystego gruntów i prawa własności posadowionych na tym gruncie budynków. Skarżąca złożyła zażalenie na to postanowienie, które Sąd Okręgowy oddalił postanowieniem z 25 lipca 2016 r. (sygn. akt [...]).

Postanowieniem z 17 listopada 2016 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy udzielił przysądzenia własności na rzecz licytanta [...], wskazując w uzasadnieniu, że postanowienie z 11 maja 2015 r. o przybicu uprawomocniło się 25 lipca 2016 r. a licytant wykonał warunki licytacyjne. Postanowieniem z 25 sierpnia 2017 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy oddalił zażalenie na powyższe orzeczenie.

Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 29 stycznia 2019 r. skarżąca została wezwana do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej m.in. przez dokładne wskazanie, w jaki sposób kwestionowane przepisy naruszają prawa podmiotowe, które wywodzi ona z przywołanych w skardze wzorców kontroli oraz dokładne uzasadnienie zarzutu niezgodności zakwestionowanych przepisów ze wskazanymi wzorcami kontroli.

Pismem procesowym z 22 lutego 2019 r. (data nadania) skarżąca odniosła się do powyższego zarządzenia.

Zdaniem skarżącej art. 998 § 2 zdanie drugie, art. 767⁴ § 1 i art. 922 k.p.c. naruszają takie konstytucyjne zasady, jak: demokratycznego państwa prawa, sprawiedliwości społecznej, równości wobec prawa oraz zasadę prawa do sądu.

Skarżąca dodatkowo stwierdza, że w przypadku:

- art. 998 § 2 zdanie drugie k.p.c. ograniczeniu ulega także zasada zaskarżalności decyzji wydanej przez organ I instancji poprzez uniemożliwienie podnoszenia zarzutów przed postanowieniem o przybicu, w tym zarzutu nieważności postępowania;

- art. 767⁴ § 1 k.p.c. następuje ograniczenie zasady zaskarżalności decyzji wydanej przez organ I instancji oraz zasady dwuinstancyjności poprzez uniemożliwienie złożenia zażalenia na postanowienie sądu podtrzymujące postanowienie komornika o oddaleniu wniosku o sporządzenie dodatkowego opisu i oszacowania w trybie art. 951 k.p.c.;

- art. 922 k.p.c. naruszenie następuje poprzez przyjęcie, że wierzyciele hipoteczni nie są zawiadamiani z urzędu o przebiegu postępowania egzekucyjnego, gdyż nie mają statusu strony w tym postępowaniu.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p.

TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań i jest oczywiście bezzasadna.

2. W niniejszej sprawie skarżąca zakwestionowała konstytucyjność art. 998 § 2 zdanie drugie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.p.c.), zgodnie z którym podstawą zażalenia na postanowienie co do przysądzenia własności nie mogą być uchybienia sprzed uprawomocnienia się przybicia, oraz art. 767⁴ k.p.c. o treści: „zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie”. Przedmiotem skargi uczyniono również art. 922 k.p.c. o treści: „uczestnikami postępowania oprócz wierzyciela i dłużnika są również osoby, którym przysługują prawa rzeczowe ograniczone lub roszczenia albo prawa osobiste zabezpieczone na nieruchomości, a gdy przedmiotem egzekucji jest użytkowanie wieczyste, także organ, który zawarł umowę o użytkowanie wieczyste”.

3. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej może być wyłącznie przepis ustawy lub innego aktu normatywnego, który spełnia określone przesłanki. Po pierwsze, musi być on podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie, w związku z którą skarga konstytucyjna została złożona. Po drugie, wydane na jego podstawie ostateczne orzeczenie powinno prowadzić do naruszenia konstytucyjnych praw lub wolności skarżącego. Po trzecie, to w normatywnej treści kwestionowanego przepisu tkwić winna bezpośrednia przyczyna takiego naruszenia.

Dlatego skarga konstytucyjna powinna zawierać wskazanie, jakie konstytucyjne wolności lub prawa i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone, a także uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego aktu normatywnego, ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego.

4. Skarżąca – jako orzeczenia naruszające jej prawa lub wolności konstytucyjne – wskazała:

1) postanowienie Sądu Okręgowego w T. Wydział VIII Cywilny Odwoławczy z 25 sierpnia 2017 r., sygn. akt [...],

2) postanowienie Sądu Rejonowego w T. XI Wydział Cywilny z 17 listopada 2016 r., sygn. akt [...],

3) postanowienie Sądu Rejonowego w T. XI Wydział Cywilny z 26 września 2014 r., sygn. akt [...],

4) postanowienie Sądu Rejonowego w T. XI Wydział Cywilny z 7 października 2014 r., sygn. akt [...],

5) postanowienie Sądu Okręgowego w T. VIII Wydział Cywilny Odwoławczy z 24 kwietnia 2015 r., sygn. akt [...],

6) postanowienie Sądu Okręgowego w T. VIII Wydział Cywilny Odwoławczy z 24 kwietnia 2015 r., sygn. akt [...],

7) postanowienie Sądu Okręgowego w T. VIII Wydział Cywilny Odwoławczy z 24 kwietnia 2015 r., sygn. akt [...],

8) postanowienie Sądu Okręgowego w T. VIII Wydział Cywilny Odwoławczy z 25 lipca 2016 r., sygn. akt [...].

5. Mając powyższe na uwadze Trybunał stwierdza, że skarga konstytucyjna w zakresie, w jakim jej przedmiotem uczyniono art. 998 § 2 zdanie drugie k.p.c., nie spełnia podstawowych przesłanek jej wniesienia wskazanych w art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Po pierwsze, należy podkreślić, że przepis ten – określający zakres zażalenia na postanowienie co do przysądzenia własności – był podstawą wydania jedynie postanowienia z 25 sierpnia 2017 r. (sygn. akt [...]), którym Sąd Okręgowy oddalił zażalenie na postanowienie o przysądzeniu własności z 17 listopada 2016 r. Nie był on natomiast podstawą wydania pozostałych orzeczeń wskazanych przez skarżącą jako orzeczenia naruszające jej prawa lub wolności konstytucyjne.

Po drugie, zarzuty skarżącej dotyczące art. 998 § 2 k.p.c. nie odnoszą się do jej praw lub wolności, dotyczą natomiast sytuacji prawnej wierzycieli. W związku z tym, że skarga konstytucyjna jest środkiem ochrony konstytucyjnych praw i wolności to skorzystać z niej mogą jedynie osoby, których prawa lub wolności zostały naruszone. Uczynienie aktu normatywnego przedmiotem skargi konstytucyjnej wymaga przy tym, aby skarżący uprawdopodobnił naruszenie konstytucyjnych wolności lub praw. Naruszenie to musi dotyczyć praw skarżącego, mieć indywidualny i aktualny charakter. Tymczasem zarzuty sformułowane przez skarżącą mają charakter abstrakcyjny. Chociaż skarżąca wskazuje na niekonstytucyjność przepisu, to jednak nie odnosi jej bezpośrednio do własnej sytuacji prawnej, lecz wskazuje na naruszenie praw lub wolności konstytucyjnych przysługujących innym uczestnikom postępowania egzekucyjnego.

Okoliczność ta jest – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK – podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu w zakresie, w jakim skarżąca uczyniła przedmiotem kontroli art. 998 § 2 zdanie drugie k.p.c.

6. Trybunał stwierdził, że skarga nie może zostać poddana kontroli merytorycznej także w zakresie, w jakim jej przedmiotem jest art. 767⁴ k.p.c. Zarzuty sformułowane w stosunku do tego przepisu dotyczą braku możliwości zaskarżenia orzeczenia wydanego przez sąd rozpoznający skargę na czynności komornika w postaci odmowy sporządzenia dodatkowego opisu i oszacowania nieruchomości.

Trybunał zwraca uwagę, że to na wcześniejszym etapie postępowania egzekucyjnego – jeszcze przed przysądzeniem własności – sąd prawomocnie rozpoznawał liczne zarzuty podniesione przez skarżącą, w tym te dotyczące odmowy sporządzenia przez komornika dodatkowego opisu i oszacowania oraz możliwości ich dalszego zaskarżenia. Podstawą ich wydania był właśnie art. 767⁴ § 1 k.p.c. i to z ich wydaniem można byłoby wiązać zarzut jego niekonstytucyjności. Mając jednak na uwadze, że skarga konstytucyjna została wniesiona 13 grudnia 2017 r. (data nadania), Trybunał wskazuje, że przekroczony został trzymiesięczny termin do wniesienia skargi konstytucyjnej liczony od doręczenia stronom postanowień, których podstawę wydania stanowił art. 767⁴ § 1 k.p.c.

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, zakwestionowany przepis nie spełnia ponadto wskazanych na wstępie przesłanek kontroli w drodze skargi konstytucyjnej. O ile bowiem przepis ten stanowił – obok innych unormowań k.p.c. – podstawę prawną niektórych z wydanych w sprawie skarżącej orzeczeń, o tyle nie można przyjąć, aby to w jego normatywnej treści tkwiła bezpośrednia przyczyna zarzucanego w skardze naruszenia konstytucyjnych praw skarżącej. Zakwestionowany art. 767⁴ § 1 k.p.c. ustanawia jedynie generalną regułę, której uszczegółowienie następuje w innych przepisach k.p.c. Tym samym nie można przyjąć, aby wyłączenie możliwości złożenia środka odwoławczego od postanowienia sądu w przedmiocie skargi na odmowę sporządzenia dodatkowego opisu i oszacowania nieruchomości wynikało wyłącznie i w pierwszym rzędzie z treści art. 767⁴ § 1 k.p.c. Wyłączenie takie wynika z treści przepisów k.p.c. konstruujących katalog wypadków, w których – zgodnie z dyspozycją ww. przepisu – złożenie zażalenia jest dopuszczalne. Tak więc skarga konsty-

tucyjna kierować się winna w swojej istocie przeciwko unormowaniom, które wypadki te normują, a w szczególności przeciwko zaistniałemu w ich treści pominięciu, polegającemu na nieuwzględnieniu przypadku postanowienia w przedmiocie skargi na czynności komornika w postaci odmowy sporządzenia dodatkowego opisu i oszacowania nieruchomości. Tych zaś unormowań skarżąca nie uczyniła przedmiotem skargi konstytucyjnej (zob. postanowienie z 8 maja 2009 r., sygn. Ts 284/07, OTK ZU 4B/2009, poz. 265).

Okoliczność ta jest – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK – podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu w zakresie, w jakim skarżąca przedmiotem kontroli uczyniła art. 767⁴ § 1 k.p.c.

7. Trybunał wskazuje, że zakwestionowany w skardze art. 922 k.p.c. może być rozpatrywany jedynie jako podstawa wydania postanowienia Sądu Okręgowego w T. z 25 sierpnia 2017 r. (sygn. akt [...]), ponieważ nie stanowił on podstawy wydania pozostałych orzeczeń wskazanych przez skarżącą jako naruszające jej prawa.

Trybunał stwierdził, że podobnie jak w przypadku art. 998 § 2 zdanie drugie k.p.c., zarzuty odnoszące się do art. 922 k.p.c. dotyczą naruszenia praw lub wolności innych podmiotów, a nie skarżącej. Próbuje ona bowiem uzasadnić niekonstytucyjność tego przepisu argumentując, że narusza on prawa wierzycieli. Skutkuje to brakiem spełnienia podstawowych przesłanek wniesienia skargi, przewidzianych w art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Okoliczność ta jest – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK – podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu w zakresie, w jakim skarżąca przedmiotem kontroli uczyniła art. 922 k.p.c.

Z tych przyczyn Trybunał Konstytucyjny postanowił jak na wstępie.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącej przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.